

Delta rijeke Neretve

— destinacija održivog turizma

Delta rijeke Neretve jedno je od malobrojnih preostalih takvih područja u Europi. Jedina je prava delta i ujedno najveće riječno ušće u Republici Hrvatskoj. Sastoji se od ostataka rijetkih sredozemnih močvara s očuvanim obalnim lagunama i velikim površinama vlažnih staništa, a posebno se ističu tršćaci zato što u njima obitavaju mnogobrojne ugrožene vrste, posebno ptice.

foto: Goran Safarek

Posebni ihtiološko-ornitološki rezervat
Jugoistočni dio delte Neretve te ušće rijeke Neretve

Konvencija o zaštiti vlažnih područja od međunarodnog značenja — Ramsarska konvencija usvojena je 2. veljače 1971. u iranskoj gradu Ramsaru. Zato se na taj dan obilježava Svjetski dan vlažnih staništa. Cilj konvencije je očuvati i razumno se koristiti vlažnim staništima u svrhu očuvanja bioraznolikosti te osiguranja dovoljno prirodnih resursa za ljude koji ovise o vlažnim/močvarnim sustavima. Svjetski dan vlažnih staništa svake se godine održava pod drugim motom, a ove je godine glasilo:

Vlažna staništa za održivu budućnost urbanih područja.

Vlažna staništa na različite načine pozitivno utječu na urbane sredine — opskrbljuju ih vodom, smanjuju opasnost od poplava skupljajući i zadržavajući velike količine poplavne vode, pročišćavaju vodu, učvršćuju obalu, skladište ugljikov dioksid te ljudima omogućuju i druge koristi poput osiguranja hrane, drvne sirovine ili podizanja atraktivnosti područja kao turističkog odredišta. Ipak, vlažna staništa jedan su od najugroženijih ekoloških sustava zbog isušivanja, onečišćenja i prekomjernoga iskorištavanja.

foto: Tatjana Čačić (Arhiva HAOP)

Močvarna vegetacija

foto: Iva Raković Anđić (Arhiva BIRH)

Ptice močvarice

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Dubrovačko-neretvanske županije 1. veljače 2018. obilježila je Svjetski dan vlažnih staništa u Ramsarskom području delte Neretve.

Tog je dana ove godine bio organiziran edukativni obilazak delte rijeke Neretve u kojemu je sudjelovalo četrdeset učenika u pratnji nastavnika iz Gimnazije Metković, Srednje škole Metković, Srednje poljoprivredne i tehničke škole Opuzen te Srednje škole Fra Andrija Kačić Miošić iz Ploča. Sudionici su obišli odabrane lokalitete područja ekološke mreže Delta Neretve (područje značajno za očuvanje stanišnih tipova i vrsta (HR5000031) i područje očuvanja značajno za ptice (HR1000031)), odnosno dijelove Ramsarskog područja te zaštićena područja kao što su značajni krajobraz Modro oko i jezero uz naselje Desne, posebne ornitološke rezervate Pod Gredom i Prud te posebni ihtiološko-ornitološki rezervat Jugoistočni dio delte Neretve koji se također nalaze u Ramsarskom području. Tijekom obilaska posjetili su i Arheološki muzej Narona te Prirodoslovni muzej Metković uz stručno vodstvo.

Razgledavanje ušća rijeke Neretve

foto: Maja Popović

foto: Goran Safarek

Posebni ornitološki rezervat Pod Gredom

foto: Anika Jurić (Arhiva DNZ)

Svrha edukativnog obilaska navedenih područja bila je podignuti svijest učenika o važnosti vlažnih staništa i njihovoj ugroženosti. Htjelo ih se upozoriti na potencijale održivog razvoja u tom kraju s obzirom na njegovu posebnost koju čine prirodna te tradicijska, autohtona i povijesna obilježja. Kao najpovoljniji način uporabe područja s pozitivnim utjecajem na prirodu, ali i razvoj društva u cjelini, istaknut je održivi turizam.

Kako bi se učenicima približila činjenica da su oni ti koji mogu utjecati na pozitivne promjene u svojim lokalnim zajednicama, o ovom edukativnom obilasku učenici su napisali svoje dojmove. Vlastita stajališta izrazili su u obliku viđenja sadašnjega stanja u području delte Neretve te vizije u budućnosti.

Rijeka Neretva

— izvire u Bosni i Hercegovini

— dugačka je 218 km

— posljednja 22 km teče kroz Hrvatsku

— pokraj mjesta Gabele (BiH) širi se u deltu površine 196 km²

— nizvodno od grada Opuzena račva se u dvanaest rukavaca

— kod grada Ploča utječe u Jadransko more

— stanište je brojnim biljnim i životinjskim vrstama

Velika pozivicač (*Numenius arquata*)

Velika bijela čaplja (*Egretta alba*)

Vlastelica (*Himantopus himantopus*)

Divlja patka (*Anas platyrhynchos*)

Trska (*Phragmites australis*)

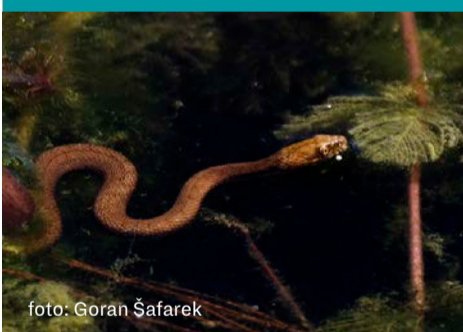
Bijeli lopot (*Nymphaea alba*)

Pihavici mijestjak (*Potamogeton natans*)

Barska kornjača (*Emys orbicularis*)

Ribarnica (*Natrix tessellata*)

Gatalinka (*Hyla arborea*)

Grčki mali vodenjak (*Lissonotus vulgaris*)

Mekusna pastirva (*Ralliolepis obtusirostris*)

Makal (*Squalius microlepis*)

Sadašnje stanje

Otpad

Raznorazni otpad nepropisno se odlaže na kopnu, pa velika količina završi u Neretvi ili se namjerno baca u nju. Velik problem su i industrijske otpadne vode koje utječu u tu rijeku uzvodno od granice.

Onečišćenje od poljoprivrede

Stanovništvo je uglavnom usmjereno na poljoprivredu u kojoj se prekomjerno koristi umjetnim gnojivima i pesticidima, a oni štetno utječu na okoliš i živi svijet. Pesticidi ulaze u vodotoke, a zagađuju i pitku vodu.

Uništavanje vrsta i staništa

Na uništavanje vrsta i staništa utječe krivolov riba i ptica, isušivanje močvare te paljenje tršćaka. Sve to ugrožava mnoge biljne i životinjske vrste. Problem je i ilegalna gradnja objekata te nizanje hidroelektrana. Lokalno stanovništvo općenito zanemaruje prirodu.

Nerazvijeni turizam

Delta Neretve nije dovoljno promovirana kao turistička destinacija.

Neznanje i nedovoljna angažiranost lokalne zajednice

Stanovništvo svih uzrasta loše je obaviješteno o vrijednostima delte Neretve i samo mali dio ekološki je osviješten.

Poljoprivreda

U području delte Neretve razvijena je samo jedna privredna grana — poljoprivreda i najvećim dijelom riječ je o monokulturnom uzgoju. Problem je loše upravljanje sustavom kanala za navodnjavanje, što zimi uzrokuje poplave, a ljeti suše. Tu je i zaslanjivanje obradivih površina zbog neodržavanja ustava koje sprječavaju prodiranje slane vode na obradive površine. Na ovom području je i mnogo neiskorištenih i zapuštenih obradivih površina.

Nerazvijenost kraja

Zbog nedostatka posla mnogo stanovnika iseljava se iz područja delte Neretve, što dodatno otežava daljnji razvoj ovog područja.

Buduće stanje

Baćinska jezera

Jezero Modro oko unutar Značajnog krajobraz
Modro oko i jezero uz naselje Desne

Otpad i poljoprivredno onečišćenje

U delti rijeke Neretve organizirano je održivo zbrinjavanje otpada. Stanovnici se brinu za okoliš, pa su česte i akcije čišćenja otpada. Prodaja i uporaba umjetnih gnojiva i pesticida kontrolira se, a otpadne vode kućanstava i industrije se pročišćavaju.

Zaštita vrsta i staništa

Nadzor zaštićenih prirodnih vrijednosti u delti Neretve je pojačan. Prirodni resursi toga područja održivo se koriste.

Turizam i promocija područja

U delti rijeke Neretve je održivi turizam potpuno razvijen i delta se u medijima promovira kao jedinstvena turistička destinacija. Jedinice lokalne samouprave (JLS) u tom području udružene su s drugim JLS-ima u Republici Hrvatskoj radi bolje promidžbe. Turističke zajednice u delti Neretve te u županiji i Republici Hrvatskoj sve su bolje povezane. Promatranje ptica uz stručno vodstvo u ponudi je kao poseban oblik turizma. Razvijen je i sportski turizam (biciklizam, planinarenje, kajakaštvo). Uredene su i poučne staze za pješake i bicikliste. Organiziraju se vožnje lađama i fotosafari. Tu je također agroturistička ponuda kao što je sudjelovanje u berbi mandarina, šipaka, smokava itd. Prirodoslovni muzej u Metkoviću i Arheološki muzej Narona u Vidu (jedan je od rijetkih muzeja *in situ*) sve su bolje posjećeni. Povećan je također broj turističkih manifestacija u području delte Neretve. Organiziraju se stručne ekscurzije sa svrhom upoznavanja močvarnih staništa, promatranja ptica i sl. Otvoreni su novi turistički smjerovi u strukovnim školama.

Poljoprivredne površine delte rijeke Neretve

foto: Goran Safarek

Mandarina

Edukacija i osvješćivanje stanovništva

Stanovništvo svih dobnih skupina redovito se educira i informira o vrijednostima svojega kraja zbog čega su ljudi postali aktivni i ekološki osviješteni. Poljoprivrednici su educirani i njihovi proizvodi podliježu strogoj kontroli proizvodnje hrane. Organizira se terenska nastava za učenike osnovnih i srednjih škola koji se upoznaju s ljepotama i vrijednostima neretvanskog kraja. Jedanput mjesečno učenici sudjeluju u akciji čišćenja delte Neretve, uz nagradu — u školski dnevnik upisuju im se ocjena 5. Škole sudjeluju u nacionalnim i međunarodnim projektima s razmjenom učenika te im dolaze daci iz drugih gradova Republike Hrvatske i drugih država i sudjeluju u aktivnostima kao što su sadnja biljaka, čišćenje ušća Neretve, osnivanje ekoloških ophodnji, promicanje ekoloških proizvoda i sl.

Poljoprivreda, proizvodnja i trgovina

Poljoprivreda se temelji na ekološkom uzgoju te je stvoren brend — Zdrava hrana iz delte Neretve.

Na poljoprivrednim zemljištima zastupljene su i druge kulture kao, na primjer, zlatni kivi, aronija..., a uzgaja se ljekovito i aromatično bilje. Mandarine se koriste u razne svrhe — za proizvodnju eteričnog ulja iz kore koja se u svijetu široko primjenjuje u farmaceutske i kozmetičke svrhe. Razvijena je prerađivačka industrija voća (prirodni sokovi od mandarina i šipaka, džemovi i dr.), pri čemu je obogaćena ponuda lokalnih proizvoda, a uz to nema bacanja golemih količina voća kao viška. Razvijeno je privatno poduzetništvo na načelima održivog gospodarenja. Učinkovito se upravlja sustavom kanala za navodnjavanje pa nema više poplava zimi, ni suša ljeti. Pojačan je i nadzor prodaje poljoprivrednih proizvoda.

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Dubrovačko-neretvanske županije

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Dubrovačko-neretvanske županije obavlja djelatnost zaštite, održavanja i promicanja zaštićenog područja u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osigurava neometnato odvijanje prirodnih procesa i održivo korištenje prirodnih dobara.

zastita-prirode-dnz.hr